

MBHUMAMBHUMELO WA VAXAVISI VO HLAWULEKA

Mbhumambhumelo i phurogireme leyi antswisiweke swinene leyi vumbaka xinakulobye exikarhi ka SARS na titlilayente teto leti nga na rhekhodo leyi faneleke ya nandzeleriso, ntshamiseko wa swa timali, na lava hlayisaka xiyimo xa le henhla xa tiphurosese ta matirhelo ya le ndzeni. Ku vuyisela leswi, Khasitomo ya SARS yi nyika mimbuyelo yo karhi eka titlilayente leti.

Xikimi xa nkarhi lowunga hundza xa mbhumambhumelo xi hundzuluxiwile eka Milawu ya Nawu wa Khasitomo hi ti 29 Mawuwani 2011 naswona phurogireme yi pfiwile. Titlilayente ta nkarhi lowu nga hundza sweswi ti anakanyiwa ku va ti ri eka xiyimo xo sungula xa xiyimo xa Mbhumambhumelo naswona ti ta hlayisa mimbuyelo leyi ti nyikiweke tona khale ku fikelela ntirhiso wa Milawu leyintshwa ya Khasitomo, leyi dlayaka titlilayente hinkwato ta xiyimo xo sungula.

Ku simekiwa ka phurogireme ya Mbhumambhumelo ya xiyimo xa vumbirhi ku sukela hi ti1 Mhawuri 2011 (leswi tivekaka tanihi Muxavisi wo Hlawuleka) swi le ku hlamueni ka xilaveko xo antswisa ku ya emahlweni ka mfambiso wa vuxavisi, loko hi le tlhelo swi hlayisa vuxavi na mphakelo wa tinhundzu na hlohotela nandzeleriso lowukulu.

Hi xikongomelo lexi, Milawu ya Mbhumambhumelo sweswi yi katsa xikambelwana na vutivi lebyi hetisekeke, mpfumelelo wa Mufambisi wa Vuxaka bya Khasitomo, ku thoriwa ka Komiti yo Hlela Mbhumambhumelo wa Khasitomo na phurogireme yo pima nandzeleriso.

Phurogireme ya Muxavisi wo Hlawuleka yi seketeriwile hi swiyimo swa misava hinkwayo leswi hlamuseriweke eka Revised Kyoto Convention no kongomisa eka ku ndlandlamuxa vunakulobye bya Khasitomo na bindzu. Phurogireme ya Nandzeleriso wa Muxavi wo Hlawuleka ya SARS yi endlwile yi ringana na European Union (EU) Authorised Economic Operator (AEO) Compliance model.

Xana hi yihi mimbuyelo ya xikimi?

SARS yi tshembhisa titlilayente leti mbhumambhumeriweke eka mimbuyelo yo karhi leyi khomanisiweke eka xiyimo xa xiyimo xa vumbirhi:

- Ku thoriwa ka Mufambisi wa Vuxaka bya Khasitomo loyi a rhumiweke ku fambisa vuxaka exikarhi ka tlilayete na Khasitomo
- Hunguto wa ntsengo wa sekhurithi lowu lavekaka eka nandzeleriso wa endlelo ra Khasitomo
- Mikambelo yitsongo ya masiku hinkwawo ya switsariwa na hi mahlo
- Kongomisa eka xikombelo xa tharifi na mikumisiso ya mpimanyiso
- Kongomisa eka mfikelelo eka matshalatshala ya nkambelo lawa ya nga kanganyisiki laha tinhundzu ti nga yimisiwa kumbe ku khomeriwa nkambelo.

Eka phurogireme ya Vaxavisi vo Hlawuleka ya xifundzha xa eka SACU (PT) titlilayente leti nga nyikiwa xiyimo xa muxavisi wo hlawuleka eka Vufambisi bya vona bya Khasitomo va fanerile hi mimbuyelo leyi vekiweke ya SACU PT. Ku fambisana na phurogireme ya SACU, Khasitomo ya SARS yi rhumerile Xikombelo xa Hundzuluxo wa Nawu ku katsa mimbuyelo yo engetelela. Ku landzela rhumelo, mimbuyelo yo engetelela leyi komberweke yi gazetiwile, leyi ku nga;

Mimbuyelo yo engetelela:

- Kongomisa no hatlisisa mikambelo
- Ku pfumelela, eka xikombelo, nkambelo wa tinhundzu emiakwini ya titlilayente, swi nga ri na mhaka leswaku i muxaka muni wa tinhundzu
- Ku kongomisa eka ku phurosisiwa ka mitiviso leyi rhumeriweke hi ndlela ya xitroniki hi ku ya hi Nawu wa 101A.

I muxaka wihi wa titlilayente lowu nga endlaka xikombelo xo va tlilayente leyi mbhumambhumeriweke?

Mutundzi na/kumbe murhumeri wa tinhundzu ematikwenimambe ntsena, ku katsa na mutundzi na/kumbe murhumeri wa tinhundzu ematikwenimambe loyi a anakanyaka ku va tlilayente leyi mbhumambhumeriweke wa xiyimo xo sungula hi ku ya hi Nawu wa 64E.10 (a), a nga nghenelela eka xiyimo xa vumbirhi xa phurogireme ya mbhumambhumelo. Mixaka yo engetela ya titlilayente yi ta katsiwa eka goza leri landzelaka.

Xana hi swihi swilaveko swa Mbhumambhumelo?

- Titlilayente ti fanele tiyisisa leswaku vaendli va swikombelo, munhu loyi a nga na vulawuri bya muendli wa xikombelo na mutirhi loyi a nga na vutihlamuleri bya timhaka ta mbhumambhumelo wa Khasitomo a ti se tshama ti:
 - Gweviwa mayelana na nandzu lowu katsaka vukanganyisi na mpfumaleko wa ntshembheko;
 - Gweviwa mayelana na nandzu wun'wana na wun'wana hi ku ya hi Nawu;
 - Hlangana na nxupulo wa vufambisi eka nkarhi wa malembe yanharhu xikan'wekan'we ku landzela xikombelo mayelana na nandzu wun'wana na wun'wana hi ku ya hi nawu wa Khasitomo na Ekisayisi, leswi anakanyiwaka swi ri milandzu yo tika swinene leyi katsaka mpfumaleko wa ntshembheko, xikungu kumbe ku ba mati tingwenya ti etlela.
- Titlilayente ti fanele ti tiyisisa leswaku a ti se tshama ti gweviwa mayelana na nandzu wun'wana na wun'wana hi ku ya hi:
 - Xiyenge 59 xa Nawu wa Xibalo xa Mixavo Nomboro 89 wa 1991; kumbe
 - Xiyenge 104 xa Nawu wa Xibalo xa Malinghena Nomboro 58 wa 1962.
- Sisiteme leyi faneleke ya swa tinkota na mafambiselo i xilaveko naswona muendli wa xikombelo u fanele a:
 - Burisana hi ndlela ya xiekitironiki hi ku titsarisela tanihi mutirhisi hi ku ya hi mipfumelelo ya Xiyenge 101A. Mpfumelelo lowu a wu katsi muhlanganisi wa Khasitomo/ ejente ya mbhasiso leyi rhumelaka;
 - Hlayisa nkoka wo helela wa oditi eka migingiriko hinkwayo ya Khasitomo;
 - Va na rhekhodo ya maendlelo lawa ya tiyisiseweke eka vuhlayiselo, nkumo, ku hlayisa no humesa tirhekhodo ta bindzu;
 - Va na sisiteme yo hetiseka ya nhlayiso wa tirhekhodo na matirhelo leyi fambisanaka na milawu ya swa tinkota leyi amukeriwaka hi ku angarhela
- Vaendli va swikombelo va fanele va kombisa vutivi lebyi hetisekeke bya Khasitomo. Muendli wa xikombelo u fanele a hlawula mutirhi loyi a nga ta va na vutihlamuleri eka timhaka ta Khasitomo naswona munhu loyi fanele a heta xikambelwana lexi nga ta fambisiwa hi SARS Institute of Learning.
- Vaendli va swikombelo va fanele va humesa vumbhoni bya switirhisiwa swa timali:
 - Switatimende swa timali swa bindzu leswi oditiweke eka malembe yanharhu lawa ya nga hundza;
 - Laha ku pfumalaka switatimende sweswo, vumbhoni byo hetiseka ku tiyisisa ku famba ka bindzu bya laveka, leswi nga katsaka vumbhoni lebyi nga kona bya switirhisiwa swa timali swa muxaka wun'wana na wun'wana.

Xana hi rihhi endlelo ra mbhumambhumelo eka vatundzi na varhumeri va tinhundzu ematikwenimambe?

Swikombelo swi yisiwa eTihofisini ta Marhavi ta Khasitomo ta SARS laha ku nga na phurosese yo karhi yo yi landzelela; ku suka kwalaho ti rhumeriwa eHofisikulu eka xiboho xo hetelela. Tihofisi hi leti:

- Cape Town Office - P166, Sanlam Building, 15th Floor, 22 Hans Strydom, Cape Town;
- Durban - Albany House, East Wing, 3rd Floor, 61/62 Margaret Mncadi Avenue, Durban;
- Gauteng South - SARS House, First Floor, 49 New quay Road, New Redruth, Alberton;
- Gauteng North – OR Tambo International Airport, New Agents Building;
- Port Elizabeth - Sanlam Building, 3 Winston Ntshona Street, Port Elizabeth.

Phurosese yo endla xikombelo yi katsa:

- Ku kambela vuxokoxoko lebyi nyikiweke eka fomo;
- Ku endla nkambelo (titlilayente yi ta tivisiwa hi ndzhawu ya nkambelo naswona yi ta tivisiwa hi siku); na
- Ku tivisa muendli wa xikombelo hi mbuyelo no sayiniwa ka ntwanano loko xi pfumeriwile.

Xana ku tatiwa tifomo tihhi?

- [SC-CF-06-A1 - Request for information and self-evaluation](#);
- [DA186 - Application for Customs and Excise accredited client status](#)
- [Accreditation agreement of clients - Rule 64E.09\(3\)](#).

Ku kuma vuxokoxoko byo tala, vona Guide for Accreditation [SC-CF-07](#). Yi ta ku pfuna ku tata xikombelo na mipfumelelo yin'wana leyi lavekaka eka amukelo ku ya eka xiyimo xa vumbirhi xa mbhumambhumelo.

Swivutiso leswi xakelanaka na Muxavisi wo Hlawuleka, tihlanganise na SARS Contact Centre eka 0800 00 7277